

**Türk işgalinin yıldönümü münasebetiyle düzenlenen etkinlikte
Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Nikos Christodoulides'in
Konuşması
Cumhurbaşkanlığı Sarayı
Cumartesi, 20 Temmuz 2024**

(Sunumlar)

Bayanlar ve Baylar,

(1974'ten) Elli yıl sonra tarih, Atina Cuntası ve buradaki iş birlikçilerinin Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Başpiskopos Makarios'u deviren hain darbesinin, Ankara tarafından Kıbrıs'ı işgal etmek, modern Avrupa'nın savaş sonrası tarihindeki en büyük suçlardan birini işlemek ve uzun yıllarca Türk tarafının hedefi olan, vatanımızın üçte birinden fazlasının bölünmesini ve demografik yapısının değiştirilmesini gerçekleştirmek için bir bahane olarak kullanıldığını kayıt altına alıyor.

1974'ün kara yazının acısı, öfke, utanç ve umutsuzluk anıları hâlâ canlı ve trajik Salamis Kralı Onesilos'un naaşının etrafında vızıldayan binlerce arı misali zihnimize kazınmış durumda.

Her yaz savaş sirenlerinin çalmasıyla birlikte, anılar kaçınılmaz olarak canlanıyor. Akıp giden zaman ve eksik adalet karşısında tarifi zor bir huzursuzluk ve dokunaklı bir duygu, içimizi titreten bir hisse dönüşüyor. Anılar, hayatta kalan tüm mültecilere, yeni nesillere, Türk ordusu ve işgali

tarafından kahramanca direnirken veya isimsiz bir şekilde katledilen, acı çeken veya hâlâ acı çekmekte olan herkese ve onlara duyulan derin saygıya adanıyor.

Barikatlarda günlerce, yıllarca bitmek bilmeyen bir bekleyiş içinde karalara kuşanan anneleri; yürek burkan ağlamaları, kayıpları geri getirmeyen otobüsleri, yerlerine ulaşmayan yardımları, ihaneti, eşit koşullarda gerçekleşmeyen savaş koşullarında terk etmeye zorladığı evlerimizi, "Girne Denizi'nin getirdiği" o sonsuz "nedenleri" zihnimize kazıyoruz.

Sabırla bekleyerek, eğik başımızı yasadışı bayrağın dalgalandığı sessiz Beşparmak Dağları'na, Keryneia'ya, Mağusa'ya, Morfou'ya, Karpasia'ya, yarım asırdır özgürlüğünden mahrum bırakılmış Kıbrıs'ın bir ucundan diğer ucuna, terk etmek zorunda kaldığımız Rum köylerine çeviriyoruz.

Acımasızca alaycı olan hafıza, bizi 1974'ün o trajik yazına, tüm Kıbrıslıların hayatlarını ve acılarla kuşanmış ülkemizin geleceğini derinden yaralayan o güne götürüyor. Halkımızın ve toplumumuzun tarihsel gelişimini, her yönüyle, irademize ve hayallerimize karşı çizilen ve kalıcı hale gelen bölünmüş çizgiler ve dikenli tellerle belirleyen o güne.

50 yıl evvel Türkiye, Kıbrıs'a saldırarak hem ülkenin hem de halkının tarihinde küstahça bir yara açtı. Çocuklarını kaybeden acılı anne babalar, oğullarını kaybeden anneler, babalarını kaybeden küçük çocuklar, savaşlarda veya vahşi cinayetlerde sevdiklerini kaybederek dağılan aileler, kendilerini Cumhuriyet'i savunmak için ön cephede bulan ve hâlâ savaşın izlerini bedenlerinde taşıyan insanlar...

Bu insanların önünde her gün saygıyla eğiliyoruz. Ve ASLA UNUTMUYORUZ.

Bayanlar ve Baylar,

İşgalin ve temel özgürlüklerimizden mahrum bırakılmamızın yarım yüzyılını işaret eden bu yılki kara yıldönümü, ağır bir yük, bizi boğan bir adaletsizlik gibi karşımıza çıkarken, kelimelerle tarif edilemeyecek duygulara neden oluyor.

Elli yıllık süreç inanılmaz derecede çok uzun. Benim neslim, savaşın çocukları nesli, mülteci olarak, işgal altında, Kıbrıs'ın silah zoruyla bölünmüş olduğu acımasız ve acımasız bir gerçeklikte doğup büyüdü. Savaşla ve onun trajik sonuçlarıyla, işgalle ve mülklerimizden ve özgürlüklerimizden mahrum bırakılmamızla doğup büyüdük.

1974'ün o trajik günlerinde annelerinin kollarına sığınan, çadır kentlerde oynayıp okula giden, mülteci mahallelerinde büyüyen savaş çocukları artık kendi çocuklarına, dördüncü nesil mültecilere sahipler. Hâlâ dönüş gününü özliyor, haksızlığa uğramış ve ihanete uğramış hissediyorlar. Atalarının topraklarına gömülmeden ve geri dönüş özlemleri hiç dinmeden hayata gözlerini uman büyükbabalarımızın nesli daha trajik bir duruma işaret ediyor.

Bayanlar ve Baylar,

Kıbrıs'ta yaşanan Türk istilâsı ve işgalinin trajik sonuçları çok boyutludur. Bu yıkıcı etkiler ülkemizi derinden yaraladı ve barış, güvenlik, kalkınma ve refahın önünde bir engel olmaya devam ediyor.

Bu yolu açanların ve işgali gerçekleştirenlerin, yasadışı eylemlerini meşrulaştırmaya çalışarak işgali sürdürenlerin sorumluluğu çok büyüktür.

Yarım asır geçmesine rağmen, Türkiye hâlâ işgalci güç konumundadır ve topraklarımızın %37'sini yasadışı olarak işgal altında tutmaktadır. Uluslararası toplumun kararları çerçevesinde, Kıbrıslı Rumların, Kıbrıslı Türklerin, Maronitlerin, Ermenilerin ve Latinlerin kendi ülkelerinde insan haklarının ihlâl edilmesinden sorumludur. Türkiye'nin eylemleri, uluslararası ve Avrupa hukukunun, Birleşmiş Milletler Şartı'nın, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin egemenliğinin, bağımsızlığının ve toprak bütünlüğüyle tüm Kıbrıslıların temel özgürlüklerinin ve insan haklarının tartışmasız bir şekilde ihlâli anlamına gelmektedir. Biz Kıbrıslılar, Avrupa Birliği'nin, vatanımızın %37'sinde, atalarımızın topraklarında, serbest dolaşım, yerleşim, çalışma, mülkiyet hakkı gibi tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden yararlanamayan tek vatandaş grubuyuz.

Bugün Ukrayna'da yaşanan ve uluslararası toplumun haklı olarak kınadığı, Kıbrıs ve Yunanistan'ın tarihin doğru tarafında yer aldığı tüm bu kabul edilemez ve kınanması gereken olaylar, 50 yıl önce Avrupa ülkesi Kıbrıs'ta da yaşandı ve biz her gün bu hadiselerin sonuçlarıyla yüzleşiyoruz.

Bu karşı karşıya olduğumuz "soğuk" tarihsel gerçekliktir. Bu nedenle, mevcut kabul edilemez statükoya son verilmesi ve istisnasız tüm Kıbrıslılar için temel özgürlüklerin ve insan haklarının yeniden tesis edilmesi âcil bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır. Bunu aşağıdaki gerçeklikler bizlere emretmektedir:

- Yüzlerce insanın haksız yere ölümü ve on binlerce ailenin evlerinden zorla çıkarılması,
- Akıbeti hâlâ belirlenemeyen kayıplar ve hâlâ beklemekte olan çocukları ve torunları,
- Sürgünlere, baskılara ve sürekli kışkırtmalara rağmen yurtlarında kalmayı başaranlar,
- Kültürel ve dinî mirasımızın sürekli tahribi, kiliselerimiz, tarihî anıtlarımız, doğamız, topraklarımız.

Bayanlar ve Baylar,

Kıbrıs'ta gerçekleşen hain darbenin ve Türk işgalinin 50. yıldönümü, güçlü bir tarihsel sembolizm ile bizlere, kınamanın ötesinde, kolektif bir öz eleştiri, ders çıkarma, bugüne kadar izlenen yolun değerlendirilmesi ve 1974'ten beri devam eden, bağımsız ve egemen bir devlet olan, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği üyesi Kıbrıs Cumhuriyeti topraklarının büyük bir bölümünün işgalinin yönetimiyle ilgili ilke, değer ve pozisyonların belirlenmesi için bir fırsat sunmaktadır.

1974 yılında, Kıbrıs Cumhuriyeti onu yaralayan, bölen, çökerten çifte bir şiddete (darbelemeye) maruz kalmış olsa yok edilmesi için yapılan hukuksuz girişimlere rağmen YIKILMADI.

EVET, bu yıl trajik yazın ellinci yıldönümüyle çok sayıdaki açık yaraya odaklanıyoruz. Ancak bazılarının istek ve çabalarına rağmen, aynı zamanda Kıbrıs Helenizminin ödün vermediği, vazgeçmediği, **UNUTMADIĞI** ellinci yıldönümüne de tanıklık ediyoruz. Zorluklara, acılara, sorunlara rağmen pes etmedik ve kanıksamadık. İşgalle uzlaşmadan yolumuza devam ettik ve mücadele verdik. Kıbrıs Helenizmi

çok çalıştı, evrensel ilke ve değerlere inandı, Kıbrıs Cumhuriyeti devletini geliştirdi ve daha da güçlendirdi, işgali sona erdirmek, ülkeyi ve halkını yeniden birleştirmek için sürekli çaba gösterdi.

Kıbrıs halkı, ASLA UNUTMADAN, ayakta durdu, güçlerini topladı, yerinden edilenlere geçici olarak ev sahipliği yaptı ve çocuklarını büyüttü. Kıbrıs halkı UNUTMADI: bekleme, umut etmeye VE mücadele devam ediyor.

Bayanlar ve Baylar,

Bugün, Kıbrıs ve Helenizm için bu kara yıldönümünde, bu toprağın modern tarihinin en trajik ve yıkıcı anından yarım asır sonra, sizlerin huzurunda bulunuyorum. O kara temmuz ayından sadece birkaç ay önce doğan ve savaşın, mülteciliğin, "**Unutmuyoruz**" sözünün, refah için aralıksız çabanın ve aynı zamanda birçok hayâl kırıklığından sonra doğruyu, adaleti, umudu arayan neslin diğer çocuklarıyla birlikte büyüyen, birçok gürültülü slogan, karşılıklı suçlama, hainlere ve vatanseverlere atıflara, aramıza çizilmiş ayırıcı çizgilere tanık olan, ancak toprakları işgal altında olmaya devam eden bir ülkede büyüyen, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı olarak huzurunuzdayım.

Bayanlar ve Baylar, bugün tarihi değerlendirme zamanı değil. Eleştiri, hatalara, iyi ve kötüye atıfta bulunma zamanı değil. Bu akşam, 1974'ün kara yazından elli yıl sonra, benim için, benim neslim için, işgalin nesli için yolun tek yönlü olduğunu en açık şekilde vurgulamak için buradayım; çünkü çözümsüzlük çözüm DEĞİLDİR. Bölünmeyi KABUL ETMİYORUZ. Geçen zamanın ve durgunluğun kimin işine yaradığını çok iyi biliyoruz. Çünkü benim temel kaygım ve önceliğim işgalin sona ermesi, vatanımızın

özgürleşmesi ve yeniden birleşmesidir. Gerekli siyasî iradeyle ve Yunan Hükûmetiyle tam bir istişare içinde, ilgili Birleşmiş Milletler kararları ve Avrupa müktesebatı temelinde bir çözüm hedefliyoruz. Zorluklara, güçlüklerle, hayal kırıklıklarına ve inişli çıkışlı mücadeleye rağmen, en dikenli meselelerde bile bir çıkış yolu bulabileceğimize yürekten inanıyoruz.

Bayanlar ve Baylar, işgali sona erdirmeye ve vatanımızı yeniden birleştirmeye kendimizi adamaktan başka seçeneğimiz yok. Kıbrıs'ın gücünü ve daha fazla ilerleme ve refah potansiyelini aşındıran, birleşik, ortak ve müreffeh bir vatan vizyonunu geçersiz kılan ve ülkemizin tam potansiyelini gerçekleştirmesini engelleyen işgal ve bölünmüşlükten kurtulmalıyız. Bunu başarmanın tek yolu da devletin tüm güç unsurları, ekonomiyi, sosyal uyumu ve adaleti, askerî caydırıcı gücü ile Kıbrıs'ın Doğu Akdeniz'de ve daha geniş anlamda Orta Doğu'da güvenlik ve istikrarın temel direği olarak rolünün desteklenmesi, uluslararası gelişmelerin doğru okunması, jeostratejik dengelerin anlaşılması ve Avrupa Birliği içindeki etkin rol ve söylemi güçlendirilmesi suretiyle Kıbrıs Cumhuriyeti'nin uluslararası konumunu desteklemektir.

Israrcı bir şekilde izlediğim ve yorulmadan izlemeye devam edeceğim tek yol, ilerleme, iş birliği ve barış yoludur; çıkmazı kırmak ve görüşmeleri mümkün olan en kısa sürede yeniden başlatmak için her türlü çabayı sürdürme yoludur. Hedef kurtuluş ve ülkeyi ve halkını demokrasi, güvenlik, tüm meşru sakinleri için eşit haklar ve fırsatlar, gerçek barış, ilerleme ve refah koşullarında gerçekten yeniden birleştirecek bir çözümdür. Zorluklara, sorunlara, hayal kırıklıklarına, meydan okumalara ve hatta bugün işgalci Türkiye'nin liderinden duyduğumuz gibi zaman zaman yapılan tehditlere rağmen, işgali KANIKSAMIYORUZ. İddialı, realist bir

tavırla, kararlılıkla, azimle, iç çekişmelere kulak asmadan, defitizmden uzak ve pişmanlık duymadan, sürekli değişen uluslararası gerçeklik içinde çözüm yönündeki çabamızı sürdürüyoruz.

Vizyonumuz, sürdürülebilir, dayanıklı ve uygulanabilir bir şekilde, topraklarımızı ve halkımızı gerçekten yeniden birleştirecek, sürdürülebilir ve işlevsel bir çözüme ulaşmaktır. Böyle bir çözüm, böyle bir başarı, en büyük ulusal başarımız olacak ve en önemlisi, dikenli teller, işgal orduları ve modası geçmiş garantiler olmaksızın, modern bir Avrupa vatanında, çocuklarımız için sağlıklı ve umut verici bir geleceğin temel unsuru olacaktır. Öyleyse, hep birlikte birleşerek bu başarıya odaklanarak kazananlar ve kaybedenler muhasebesini bir kenara bırakalım. Zira çözüm olmadığı sürece, Kıbrıs Rumları ve Kıbrıs Türkleri olarak hepimiz kaybediyoruz.

Hepimiz güçlü ve birlik içinde şu gerçeğin arkasında durmalı ve bunu açık bir şekilde ortaya koymalıyız: önceliğimiz çözüm, yeniden birleşme, güvenlik, tüm Kıbrıslıların ve adamızdaki yasal sakinlerin refahıdır ve tüm bunlar için çabalarımızı birlikte, ciddiyetle sürdürmeliyiz. Yeniden birleşmeden başka hiçbir şey Kıbrıslı Helenizmin çıkarlarını ve barışçıl geleceğini güvence altına almayacaktır. Bu gerçeği göz ardı etmeye yer yoktur.

Ve bu çabada, sarsılmaz bir iç cephe olmazsa olmazdır. Özellikle, Türk istilâsının ardından geçen yarım yüzyıl geçmişken, bu kritik kavşakta, iç bölünmenin, maalesef başka amaçlara hizmet eden, kısır tartışmaların yıkıcı sonuçlarına tanıklık etmiş durumdayız. Hiç kimse ve hiçbir şey, vatanımızdan ve biz ve çocuklarımız için güvenlik ve refah koşullarını sağlama ihtiyacından üstün değildir.

Yunanistan Başbakanı, Sevgili Kyriakos,

Sizin ve eşinizin, 1974'teki Türk işgalini kınayan bugünkü yıldönümü etkinliğine katılan ilk Yunan Başbakanı olmanız, ülkemiz, temsil ettiğim makam ve Kıbrıs halkı için büyük bir onurdur; kişisel duyarlılığınızı gösteriyor, siyasî ve ulusal öncelikleri ortaya koyuyor, sadece sembolizm mertebesinde kalmayarak, aynı zamanda büyük bir takdirle kabul ettiğim ve bize güç ve cesaret veren önemli mesajlar içeriyor. Sadece bugünkü etkinliğe katılımınız için değil, aynı zamanda aramızda belki de ilk kez bu ölçüde mutlak dürüstlük, gerçekçilik ve karşılıklı saygı temelinde şekillenen önemli ve etkili iş birliği için de içten teşekkürlerimi arz ediyorum. Eminim ki siz de bu duyguların, sizi büyük bir heyecanla karşılayan tüm Kıbrıs Helenizmi tarafından ifade edildiğini hissediyorsunuzdur.

Dostum Kyriakos, bugün sizin ve burada bulunan tüm Yunan yetkililerin huzurunda, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığı, egemenliği ve toprak bütünlüğünü savunmak için cesaret ve özveriyle savaşarak son nefeslerini Kıbrıs topraklarında veren Yunan kardeşlerimizi saygıyla anmak istiyorum. Fedakârlıkları ve katkıları için Devletimizin ve tüm Kıbrıs Helenizmin yanı sıra Türk istilasını püskürtmek için savaşan Yunanlılara şükranlarımı sunuyorum.

Sayın Başbakan, aynı zamanda, Yunanistan'ın ve kardeş Yunan halkının 50 yıl boyunca hayatta kalma, kalkınma ve haklı çıkma mücadelesinde sunduğu pratik ve istikrarlı destek ve yardım için Kıbrıs Helenizminin gerçek minnettarlığını ifade etmek isterim. Bu destek ve yardım, yürüttüğümüz mücadelenin en güçlü ve en sağlam temelini

oluşturmaktadır. Ve çok iyi biliyoruz ki güçlü bir Yunanistan, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin güçlü bir müttefiki, bölgemizde bir istikrar ve güvenlik kutbudur.

Bayanlar ve baylar,

Helenizm'in 1922'den bu yana yaşadığı en büyük trajedi olan 1974 felaketinin yükü altında, küçük ve kuşatılmış Kıbrıs, Yunanistan'ın da desteğiyle, ilgili Birleşmiş Milletler kararları, Avrupa Birliği ilke ve değerleri ile Topluluk müktesebatına uygun olarak, siyasî eşitliğe sahip iki bölge, iki toplumlu bir federasyon çözümünü kabul etmiştir. Bu, Kıbrıs Cumhuriyeti ve Yunanistan'ın yanı sıra bir bütün olarak uluslararası toplumun Kıbrıs sorununun çözümüne yönelik politikasını belirleyen tarihî bir uzlaşydı.

1974'ten bu yana geçen 50 yılda, Türkiye ve Ankara tarafından kontrol edilen ve yönlendirilen Kıbrıs Türk liderliği, ne yazık ki, özlenen çözüme ulaşılmasını sağlayacak onurlu bir uzlaşma için gerekli iradeyi ve hazırlığı göstermemiştir. Bunun yerine, nihaî hedef egemen eşitlik ve iki devletli çözüm olmak üzere, istilâ ve devam eden işgalin gerçeklerinin doğrudan ya da dolaylı olarak tanınması mantığında tutarlı ve inatçı bir şekilde ısrar etmişlerdir. Kıbrıs Rum tarafının Birleşmiş Milletler çerçevesinde üzerinde mutabık kalınan çözüm şekline bağlılığını sürdürdüğünü ve yaşayabilir ve uygulanabilir bir çözüme ulaşmak için özlü müzakerelere girmeye tamamen hazır olduğunu bugün bir kez daha yineliyorum.

Gerçekten de Bayanlar ve Baylar, görüşmeler çerçevesinde, müzakere masasında, **EVET** özlenen yeniden yeniden birleşmeyi başarabileceğimize inanıyorum. Kıbrıs Cumhuriyeti, Avrupa Birliği'nin bir

Üye Devletidir ve çözümden sonra da öyle olmaya devam edecektir ve Birlik, müzakerelerdeki tüm zor meseleler için gerekli araçlara ve cevaplara sahiptir. Aynı zamanda, verebileceğimiz ve kabul edebileceğimiz taviz ve uzlaşmanın sınırları olduğunu açıkça ifade etmek isterim. Daha önce de söylediğim gibi, Kıbrıs Avrupa Birliği'nin bir Üye Devletidir ve hiç kimse bizden iki devlete eşdeğer olan ya da işlemeyen veya Kıbrıs Cumhuriyeti vatandaşlarının temel insan haklarından yararlanmasına izin vermeyen yanlış ve can çekişen bir çözüme razı olmamızı beklememelidir.

Bayanlar ve baylar,

Coğrafyayı ne biz belirleyebilir ne de değiştirebiliriz. Üçüncü tarafların güç faktörlerini de belirleyemeyiz. Ancak, elimizdeki araçları kullanarak ve güçlendirerek, Kıbrıs'ın bir kez daha bütünüyle istikrar, güvenlik, refah ve gerçek bir barış yeri haline geleceği koşulları şekillendirmeye yardımcı olmak için çaba göstermeye devam edebiliriz. Bu çabayı sürdürmeliyiz.

1953 yılında George Seferis, ikonik şiiri "Kıbrıs'ın Salamis'inde", Türkiye'nin liderlerinin niyetlerine yanıt verircesine kehanette bulunarak şöyle yazmıştı: "*Toprak, omuzlarda alınıp götürülebilecek, kulpları olan bir şey değildir... Ve bilmedikleri bir topraktan yaratılmış olan bu bedenlerin ruhları vardır. Onları (ruhları) değiştirmek için alet (edevat) toplasalar da bunu başaramazlar; (ruhları) yeni baştan yaratmaya çalıştıklarında (elde ettikleri tek şey) yıpranmış ruhlar olur*".

Ancak ruhlar, Bayanlar ve Baylar, yeni baştan yaratılamaz. Tıpkı çok acılar çekmiş olan, ülkeye ve kanunî sakinlerine yakışır şekilde, kutsanıp daha

iyi günler görecek olan, bu vatanın, Kıbrıs'ın tarihinin, kültürünün, kimliğinin yeni baştan yazılamayacağı gibi.

Bugün Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nda bulunarak, yeniden birleşme hedefine yönelik azim, mücadele ruhu ve umut mesajlarını pekiştirdiğiniz için hepinize teşekkür ederim. Sayın Başbakan, dostum Kyriakos, yukarıda söylediklerime ek olarak sizin bugünkü etkinliğe katılımınız, gençlik yıllarımdan bu yana güçlü bir şekilde taşıdığım bir duyguyu da pekiştiriyor:

Kıbrıs, Yunanistanlı kardeşlerimizin kalplerinde olduğu sürece uzakta değildir.

Teşekkür ederim.

.